

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, для формування високого рівня ігрової компетентності, яка є базовою для дитини дошкільного віку потрібно враховувати ряд факторів: ефективні ігрові технології з використанням сучасних форм, методів засобів освітньої діяльності, професіоналізм педагога розвивальний простір та ігрове середовище закладу освіти.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу (2021). URL: Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу (mcfr.ua)
2. Крутій К. Місце едьютейнменту в ігровій діяльності дошкільників URL: <http://ukrdeti.com/>
3. Лыжина А. А. Игровые технологии в детском общественном объединении. *Вестник Марийского государственного университета*. 2015. 3(18). 25-27
4. Методичні рекомендації до оновленого базового компонента дошкільної освіти URL: [file:///C:/Users/user/Desktop/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8/6050be86b4f68482865820%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Desktop/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8/6050be86b4f68482865820%20(1).pdf)
5. Новосьолова С. Л. Розвиваюче предметне середовище. *Дошкільне виховання*. 2000. № 8. С. 10–14.
6. Піроженко Т.О. Ігрова діяльність дошкільника : молодший дошкільний вік. Київ : Генеза. 2016.
7. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка. Київ : Академвидав, 2006. 144 с.
8. Сафронова И. А., Миронова, И.В. (2016). Игровые технологии в детском саду. *Евразийский научный журнал*, 1,161-166
9. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных Т.1. Москва: Народное образование. 2005

УДК 373.2.016:502/504

Костенко В.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Науковий керівник – к.п.н., доц. Карапузова І.В.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРИРОДІ

У статті аналізуються особливості впровадження організації дослідницької діяльності дошкільників у практику роботи ЗДО, що забезпечує оновлення дошкільної освіти на сучасному етапі та сприяє гармонійному розвитку особистості дитини. Автор розкриває значення, зміст, структуру проведення, методи й форми організації дослідницької діяльності дітей дошкільного віку, зокрема у природі; доводять, що спеціально організована дослідницька діяльність дозволяє дітям самим добувати інформацію про досліджувані об'єкти або явища, а педагогу зробити процес навчання

максимально ефективним, що задовольняє природну допитливість дошкільнят і розвиває їх пізнавальну активність.

Ключові слова: дослідницька діяльність, дошкільник, дослід, експеримент, пізнавальні здібності, розвиток особистості.

Постановка проблеми. Потреба в нових враженнях, постійне прагнення спостерігати й досліджувати є найважливішими рисами дитячої поведінки, а вона в свою чергу – перше джерело одержання уявлень про природу і світ вцілому. Саме у процесі дослідницької діяльності в дітей збагачується пам'ять, активізуються розумові процеси, оскільки постійно виникає необхідність здійснювати операції аналізу, синтезу, порівняння, класифікації, узагальнення. Така діяльність є ефективним засобом розумового, фізичного, валеологічного, естетичного, статевого, екологічного, морального та трудового, виховання. Крім того, даний вид діяльності сприяє всебічному розвитку дитини й формуванню її особистісних рис, що цілком реалізовує основні завдання дошкільної освіти.

Аналіз актуальних досліджень. За провадження в освітній процес дослідницької діяльності висловлювалися Я.А. Коменський, І.Г. Песталоцці, Ж.Ж. Руссо та інші педагоги, які виступали за використання активних методів навчання. У ряді досліджень сучасних учених і практиків (Д.Б. Годовікова, М.І. Лисіна, С.Л. Новосьолова, О.М. Поддьяков) звертається увага на організацію експериментування. М. Поддьяков підкреслює, що експериментування пронизує всі сфери дитячого життя, всі види дитячої діяльності, у тому числі й ігрову. Остання виникає значно пізніше, ніж експериментування [6, с.6].

Також, Г. В. Беленька, С. І. Єлманова, З. П. Плохій, Н. Ф. Яришева постійно розглядають питання про мету, завдання, зміст і методику організації дослідно-експериментальної діяльності дітей у природі. Зусилля авторів сконцентровані на формуванні системи природничих знань, позитивного ставлення до природи й екологічно-доцільної поведінки, розвитку пізнавальної активності дошкільників засобами експериментування [1, 8].

Метою статті є висвітлення теоретико-методичних аспектів організації дослідницької діяльності дітей дошкільного віку в природі.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що в дітей дошкільного віку переважає наочно-дійове і наочно-образне мислення, тому педагогічний процес у дошкільному закладі повинен більшою мірою використовувати наочні і практичні методи та діяльністю, пов'язану з ними. Саме такою є дослідницька діяльність, яка спрямована на пізнання навколишнього світу. В її основі лежать бажання отримати нові знання та враження, які є потужним стимулом як пізнавального,

так і загального психічного розвитку дошкільників. Адже, різноманітність об'єктів неживої природи, видів рослин і тварин, зміни в процесі їхнього росту і розвитку, пристосування до умов середовища – ось те, що може щоденно забезпечувати надходження нової інформації, сприяти формуванню пізнавальної активності дітей, відсутність якої, є основною причиною неуспішності у навчанні в початковій школі [3, с.56].

Як основний вид пошукової діяльності М.М. Поддьяков виділяє експериментування, у якому дитина виступає як своєрідний дослідник, що самостійно впливає різними способами на оточуючі її предмети та явища, з метою їх більш повного пізнання [5, с.10].

Теоретичним підґрунтям використання методу дитячого експериментування є розроблені академіком М.М. Поддьяков основні положення, серед яких для нас особливо важливі наступні: експериментування – основа для дитячої творчості; у ньому повною мірою проявляється активність дітей, спрямована на одержання нової інформації; у процесі експериментування досить чітко представлений момент саморозвитку: перетворення об'єкта розкривають перед дошкільником його нові сторони й властивості, а ті у свою чергу, дозволяють робити більш складні дослідження; дитяче експериментування є особливою формою пошукової діяльності, у якій найбільше яскраво виражені процеси виникнення й розвитку нових мотивів особистості, що лежать в основі саморозвитку дошкільників; у ході нього відбувається розвиток мовлення при формулюванні виявлених закономірностей і висновків; збагачення пам'яті; активізуються розумові процеси, адже постійно виникає необхідність аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати; дитяче експериментування стимулює становлення самостійності, цілеспрямованості, здатності перетворювати будь-які предмети і явища для досягнення певного результату [6, с.46-48].

Для дослідницької діяльності характерним є те, що не буває форм експериментування, які є специфічними для тієї або іншої вікової групи. Дитина кожного конкретного віку повинна володіти тими, які притаманні попереднім віковим групам та новою формою, до якої вона дозріла у даний момент.

Проте, ефективність використання дитячого експериментування залежить в першу чергу і від якості роботи педагогів у всіх вікових групах. Коли дитину цілеспрямовано не готувати до експериментальної діяльності, вона затримується на попередніх стадіях розвитку і не підіймається на більш високий рівень. Така дитина і в 5, й в 6 років не вміє ні грати, ні експериментувати, ні працювати. Вона

вміє тільки маніпулювати предметами. Таким чином, батьки і дошкільний навчальний заклад мають забезпечити послідовність змінюючих один одного етапів та створити розвивальне середовище для нормального проходження усіх складових структури експерименту [3, с.36-38].

Пізнавальні потреби дитини старшого дошкільного віку знаходить своє вираження саме у формі дослідницької діяльності, спрямованої на «відкриття» нового. При цьому головним фактором виступає характер діяльності.

Експериментально-дослідницька діяльність дітей у природі принципово відрізняється від будь-якої іншої тим, що образ мети, що визначає цю діяльність, ще несформований. У ході пошуку він уточнюється, прояснюється. Це впливає на всі дії, що входять в дослідницьку діяльність, вони надзвичайно гнучкі, рухливі й мають експериментальний характер. Вони особливі ще й тим, що дошкільник, який їх виконує готується до найнесподіванішого результату. Це робить його чуттєвим до найрізноманітніших змін ситуації, причиною яких є дії самої дитини. Всі ці особливості дослідницької діяльності обумовлюють ефективне пізнання дитиною багатьох доступних їй предметів і явищ. Тому дитяче експериментування деякі дослідники (М. Подьяков, 1997) називають провідним видом діяльності дітей старшого дошкільного віку [6].

Дослідницька діяльність дошкільників у природі дає можливість сформувати у них реальні уявлення про різні сторони досліджуваного об'єкта, про його взаємини з іншими об'єктами й середовищем існування. Експериментуючи, діти підвищується рівень розвитку допитливості, вдосконалюються дослідницькі вміння й навички (бачити, визначати та активно вирішувати проблему, приймати й ставити мету, аналізувати об'єкт або явище, виділяти істотні ознаки й зв'язки, зіставляти різні факти, висувати різні гіпотези, підбирати засоби й матеріали для самостійної діяльності, здійснювати експеримент, робити певні умовиводи й висновки). Крім цього, при необхідності діти рахують, вимірюють, порівнюють, визначають форму та розміри, тобто застосовують та практично вдосконалюють свої математичні здібності. Таким чином, дитяче експериментування є ефективним засобом інтелектуального розвитку дошкільників [7, с.24].

Правильно організована дослідницька діяльність у природі дозволяє вихованцям самим здобувати інформацію про досліджувані процеси, явища або об'єкти, а педагогові – робити процес навчання максимально ефективним і більш повно задовольняючу природну допитливість дошкільників. При цьому відувається вплив на

формування особистісних рис дитини: з'являться ініціатива, відповідальність, самостійність, вміння співпрацювати з іншими, потреба відстоювати власну точку зору й т.д.

Потреба в самостійності виникає тому, що за своєю природою діти активні й схильні до тих занять, які сприяють новим відкриттям. Експериментальна діяльність є оптимальною для розвитку самостійності в дошкільника, коли він вчиться будувати власні плани, дії й висновки. У процесі цього дитина має змогу: робити вибір; визначати власні цілі та досягати їх; знати чому саме вона хоче навчитися; вносити пропозиції, не боячись проявити ініціативу; при потребі звернутися за допомогою; зрозуміти власні можливості [8, с.15-17].

Таким чином, діти отримують можливість самостійно вирішувати проблеми, завдяки чому вони вчаться думати, підходити творчо до виконання завдання – для всього цього є місце в експериментальній діяльності. При цьому, дитина вчиться бути вільною у: виборі виду діяльності; визначенні послідовності виконання завдання; використанні допоміжних джерел; співробітництві з іншими дітьми й дорослими; використанні й розподілі свого часу, завдяки чому створюється можливість більш тривало або швидше працювати над темами [4, с.30-32].

В дослідницькій діяльності дитина використовує різні аналізатори, що дозволяє їй у разі потреби побачити, доторкнутися, визначає смак, понюхати чи почути об'єкт, який її зацікавив. Це збагачує її життєвий досвід, сприяє поглибленню знань про природу та бажанню передати їх у процесі спілкування іншим. При цьому, активний словник збагачується різними термінами, закріплюються вміння граматично правильно будувати свої відповіді на запитання, самостійно будувати діалог, стежити за логікою свого висловлення, уміння доводити власну точку зору; вдосконалюється регулююча й плануюча функції мовлення. Розвиток мови проводиться на основі поновлення знань і не зводиться до простого маніпулювання словами [7].

Експериментування може використовувати в різних видах самостійної діяльності дошкільників, створюючи умови для розвитку спостережливості та формуванню трудових навичок. Варто зазначити, що дітям подобаються заняття, на яких разом з дорослими вони роблять свої перші відкриття, вчаться пояснювати й доводити. Вони із задоволенням розповідають про свої відкриття батькам, виконують такі ж (або більше складні) досліди вдома, вчаться ставити нові завдання й самостійно їх вирішувати. З цього можна зробити висновок, що дослідницька діяльність є ефективним засобом налагодження контакту між дорослим та дітьми [7].

Висновки. Отже, дитяче експериментування має величезний розвиваючий потенціал і є найбільш успішним способом ознайомлення дітей зі світом навколишньої живої й неживої природи. Саме в процесі цього дошкільник одержує можливість задовольнити властиву йому допитливість, відчутти себе вченим, дослідником (першовідкривачем), який може творити чудеса.

Список використаних джерел

1. Беленька Г. В. Експериментування крок допізнання. *Дошкільне виховання*. 2007. № 5. С. 7–10.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук Укр. ; головний ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
3. Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти : дошкільник-педагог : навчально-методичний посібник для ВНЗ. К. : Видавничий Дім «Слово», 2009. 400 с.
4. Михайліченко Т. Інтеграція пошуково-дослідницької діяльності з різними видами діяльності дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. № 7. С. 42–50.
5. Поддьяков А. Н. Исследовательская активность. *Детский сад от А до Я*. 2004. №2. С.10-20.
6. Поддьяков Н. Н., Говоркова А. Ф. Развитие мышления и умственное воспитание дошкольника. М. : Педагогика, 1985. 200 с.
7. Швайко Л. Л. Експериментальна діяльність у ДНЗ. Х. : «Основа», 2009. 192 с.
8. Шумей Т. І. Маленькі дослідники. *Палітра педагога*. 2008. № 5. С. 15–18.

УДК 373.2.035:316.772.4

Кравець Н. С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Науковий керівник – к. п. н., доц. Зімакова Л. В.

КОМУНІКАТИВНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ У СУЧАСНОМУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

У науковій статті досліджено комунікативно-мовленнєвий розвиток дитини дошкільного віку. Автором окреслено передумови комунікативного розвитку дітей дошкільного віку. Ураховуючи сучасні психолого-педагогічні дослідження, зацентовано увагу на невід'ємності й важливості цієї проблеми, що з кожним роком стає все актуальнішою як для науково-педагогічних досліджень, так і для повсякденного життя людини у суспільстві.

Ключові слова: *комунікативний розвиток, дитина, мовленнєва особистість компетентність дитини, спілкування, взаємодія, психолого-педагогічна взаємодія.*